

DANSKA: Svendborg – Pred oko hiljadu posjetilaca održana manifestacija:

"SJEĆANJE NA ŽRTVE GENOCIDA U SREBRENICI 1995."

Piše: **MUSTAFA FEJZIĆ**

Pod sloganom "Sjećanje na žrtve genocida u Srebrenici 1995." u Svendborgu (Danska) dana 16.06.2007 je održana manifestacija bolnih sjećanja i bolne istine o onome što se sve prije dvanaest godina dešavalo u Srebrenici i oko Srebrenice. Uvaženi i eminentni gosti iz BiH **Abdurahman Malkić**, gradonačelnik Srebrenice, **Amor Mašović**, predsjednik federalne komisije za traženje nestalih, **Hasan Nuhanović**, prevodilac u holandskom bataljonu u toku rata, **Munira Subašić**, predsjednica udruženja „Pokret majki enklave Srebrenice i Žepe“, te gosti manifestacije iz Danske N.J.E. **Sead Maslo**, ambasador BiH u Danskoj, **Lars Erik Hornemann**, gradonačelnik Svendborga, **Claes Amundsen**, šef za komunikacije u Danskom crvenom krstu i **Bjarne Kim Pedersen**, danski pisac su se potrudili da svojim izlaganjima i nastupima dočaraju sliku Srebrenice jula 1995 godine, ali i Srebrenice danas njene budućnosti i prosperiteta.

Film «Srebrenica – zemlja zločinaca»

Manifestacija je počela sa dobro poznatom muzičkom numerom «Srebrenički inferno» da bi kasnije svi prisutni učenjem fatihe ili minutom šutnje odali počast svim nevino ubijenim žrtvama Srebrenice. Na samom početku ispred organizatora prisutnima se obratio **Jusuf Pajević** sa riječima dobrodošlice kao i sa riječima hvale svima onima koji su pomogli ovaj značajan i vrijedan projekat. Poslije uvodnog govora i riječi dobrodošlice prikazan je dvadesetominutni dokumentarni film «Srebrenica – zemlja zločinaca». Film koji nije trebalo riječima komentarisati. Skamenjena lica, i mladih i starih, suze u očima i Bošnjaka, i svih onih koji su se taj dan zadesili u prostorijama sale *S.G. Hallen Svendborg* dovoljno su govorili o trenutnom stanju svake osobe ponaosob, ali ujedno i potvrdili bez obzira koliko vremena prošlo i koliko će još proći, Srebrenica će ostati nikad nezaliječena rana BiH, ali i svakog Bošnjaka. Poslije prikazanog filma vidno uzbuđen gradonačelnik Svendborga Lars Erik Hornemann je rekao: «Ova ubistva hiljade nevino ubijenih nikada se ne smiju zaboraviti. Ona zaslužuju da se spominju, kao i njihove familije koje će bolne ožiljke i traume imati cijeli život. Ovakve slike moraju da dotiču sve nas i nama nikakvog opravdanja za ova svirepa ubojstva. U nastavku svog govora gradonačelnik Svendborga se dotakao teme pomoći Danske u prihvatanju bosanskih izbjeglica u toku rata u BiH. N.J.E. Sead Maslo, ambasador BiH u Danskoj je između ostalog rekao: «Optuženičke klupe još uvijek čekaju na zločince, na zločince koji imaju svoja imena, svoje adrese i koji sa strepnjom očekuju poziv. Dug je put do pravde ali pravda je dostižna. Zaborava nema za zločine i zločince niti ga smije biti. Zločinci nemaju pravo na amnestiju, niti godine mogu donijeti zaborav. Globalni mir i globalna pravda su uslovi za mir u svijetu. Ovakvi skupovi trebaju podsjećati na to i zaista je na nama da ovo očuvamo od zaborava, jer zaborav otvara put da se zločin ponovo desi. Gonjenje ratnih zločinaca prvenstveno **Karadžića** i **Mladića** je obaveza našeg pravosuđa ali i međunarodnih snaga, jer nema istinskog i pravednog mira dok su oni na slobodi».

Film "Masovne grobnice"

Nakon gospodina ambasadora riječ je dobio Amor Mašović, predsjednik federalne komisije za traženje nestalih. On je sve prisutne pozvao da uz pomoć filma "Masovne grobnice" obidemo cijelom BiH i uvjerimo se da je u BiH izvršena agresija i genocid na Bošnjacima. Tim filmom su prikazane pronađene masovne grobnice u BiH, prikazana su mjesta gdje su ubijana i bačena tijela Bošnjaka. Toga dana i tim filmom skamenjena publika bila je ne samo u Srebrenici već i u Višegradu, Bihacu, Sanskom Mostu, Rogatici, Mostaru, Nevesinju, Tesliću, Čapljini... U toku agresije na našu domovinu nestalo je 28 000 ljudi od tog broja 92% su Bošnjaci, 6% su Srbi, manje od 2% su Hrvati i 0,5% ostali. Za deset godina rada na otkrivanju nestalih otkriveno je više od 370 masovnih grobnica, a u nekim od njih pronađeni su ostaci hiljadu ljudi. Do sada je pronađeno 18 000 a od tog broja 14 000 je identifikovano. Većina njih je identifikovana putem DNK analize, dok nažalost još 4000 pronađenih čeka na svoju identifikaciju. Ono po čemu će ovi zločinci biti upamćeni je to što su izmislili novu vrstu zločina koji čak nije bio poznat ni nacistima u II svjetskom ratu. Srbi iz Srbije i BiH premješta li su uz pomoć mehanizacije posmrtno ostatke nevino ubijenih Srebreničana iz primarnih u sekundarne masovne grobnice na druge lokacije. Tako imamo primjer jednog mladića iz Srebrenice čiji su posmrtni ostaci pronađeni u četiri sekundarne masovne grobnice na udaljenosti 30 km.

Amor je prisutnima iznio još nekoliko izuzetno važnih podataka: Najstariji registrovani logoraš od strane Komiteta CK u BiH u toku rata zvala se **Hanka**. Hanka je registrovana i umrla u logoru Rasadnik u Rogatici u 102 godini života. Najmlađi registrovani logoraš na prostorima bivše Jugoslavije zove se **Almir**. On je rođen u zatvoru u Policijskoj stanici u Vlasenici, gdje je bila zatočena njegova majka u osmom mjesecu trudnoće. Najmlađa registrovana nestala osoba u BiH i uopće na prostorima Evrope, preziva se **Kurspahić** i nema imena. Bila je stara samo 48 sati i baba i majka nisu joj uspjeli dati ime. Ta beba Kurspahić zarobljena je sa još 50 članova porodice Kurspahić, zatvorena u Pionorskoj 52 u Višegradu, zaključana u zgradu, koja je potom zapaljena, te zauvijek ostala evidentirana kao beba Kurspahić

Mašović je spomenuo i jedinu strankinju u bh. timu, islandskog antropologa poljskog porijekla koja radi godinama zajedno sa našim timom **Ewe Elvire Klonowski**, njena požrtvovanost, humanost i njen svjetski standard zaslužuju da se pomenu.

Mašović je kroz prezentaciju ovog filma sve nas podsjetio na najstravičniji zločin, koji se dogodio u srcu Evrope pred očima Međunarodne zajednice, ali i poželio da se ovakvi užasi više zaista nikada i nigdje ne ponove. Ni Bošnjacima, ali ni jednom drugom narodu u svijetu"

Srebrenica danas

Srebrenica se nalazi u istočnom djelu Bosne, poznata je po bogatstvu ruda, među kojima je i srebro po kojem je dobila ime, zatim po ljekovitim vodama kojih je jako malo u svijetu. Ima veoma povoljan geografski položaj i uvijek je bila most između različitih kultura. To je relativno mali grad koji je prije rata brojao oko 6.000 stanovnika. Na području opštine Srebrenica po popisu iz 1991. godine živjelo je 36 666 stanovnika od toga 27 572 Bošnjaka ili 75,19%. Danas na području opštine živi oko 10 500 stanovnika od toga oko 4000 Bošnjaka, počeo je svoje izlaganje Abdurahman Malkić, gradonačelnik opštine Srebrenica.

Današnja Srebrenica je tiha i mirna. I tužna. Većina njenog prijeratnog stanovništva je odselilo u svijet. Danas se u Srebrenici živi teško i u njoj žive uglavnom oni koji moraju. Veliki problem je nezaposlenost, zdravstvena i socijalna zaštita, loše obrazovanje itd. U predratnom periodu na području opštine osnovnu i srednju školu pohađalo je oko 11 000 učenika, danas ih je svega 1100. Od ukupnog današnjeg stanovništva 80% ih je preko 50 godina starosti. Što se tiče zaposlenih ni tu slika nije ohrabrujuća, naimpe prije rata opština je imala 10 000 zaposlenih, dok ih je danas svega 1600. Na birou rada nalazi isto toliko prijavljenih, među kojima nema visoko obrazovanih i to dovoljno govori o zainteresovanosti mladih za ovaj dio BiH. Srebrenička privreda se prije rata uglavnom bazirala na preradi prirodnih resursa i na industriji, dok je danas privreda u veoma lošem stanju. Od predratnih 9136 stambenih objekata u toku agresije uništeno ili zapaljeno je 6300. Od ovog broja do danas je obnovljeno 2100 odnosno jedna trećina.

Ipak dosta toga je urađeno i obnovljeno, što se tiče stambenog fonda, obnovljene su neke osnovne škole, obdaništa, vodovodna mreža, elektro mreža mada i danas dvanaest godina poslije Dejtona još uvijek ima sela i domaćinstava koja nisu elektrificirana. Glavni ciljevi opštine su poboljšavanje i adaptacija putne mreže, vodovodne i kanalizacijske mreže, zapošljavanje i poboljšavanje uvjeta za obrazovanje. Malkić je pozvao sve ljude koji potiču sa ovog kraja ali i druge da pomognu ovaj kraj kroz investiranje a poziv je upućen i danskim predstavnicima koji su bili prisutni na ovoj manifestaciji. Najlakši način pomoći ljudima u BiH jeste da izvadite CIPS-ove kartice u mjestima iz kojih ste protjerani završio je svoje izlaganje gradonačelnik Srebrenice Abdurahman Malkić. Srebrenica je jedan lijep bosanski gradić, koji očekuje ljudsku ruku da svojim djelom obnovi njenu ljepotu.

U Srebrenici je izvršen genocid

Munira Subašić, predsjednica udruženja „Pokret majki enklave Srebrenice i Žepe je ukratko predstavila to udruženje. „Udruženje građana Pokret Majke enklava Srebrenica i Žepa jedna je od BH nevladinih organizacija koja okuplja preživjele, te članove porodica ubijenih i nestalih 1995. godine, nakon pada "zaštićene zone" Srebrenica. Udruženje je osnovano 1996. godine, a okuplja članove iz većine bh. gradova u koje su nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma raseljeni ljudi koji su preživjeli srebreničku tragediju. Temeljni razlog za osnivanje Udruženja bila je želja i potreba da se sudjeluje u razrješenju sudbine nestalih u julu 1995. godine, a zatim i nestalih od 1992 do 1995 godine u Srebrenici i Žepi, te Sokocu, Han-Pijesku, Vlasenici, Bratuncu, Zvorniku, Rogatici, Višegradu i Foči. Vremenom su se pred Udruženje postavljali novi zadaci - od sudjelovanja u ekshumacijama, identifikacijama i dženazama pronađenih posmrtnih ostataka, problema sa obrazovanjem djece itd. Udruženja je nakon provedene ankete došlo do saznanja da preživjeli članovi porodica svoje najmilije žele pokopati u Potočarima. Već 11. jula 2001 godine postavljen je kamen temeljac za izgradnju memorijalnog centra u Potočarima.

Majka Munira je na ovom skupu jasno poručila da je u Srebrenici izvršen genocid od strane Karadžićevih, Malđićevih i **Miloševićevih** sljedbenika, pod patronatom Evrope, Svijeta i UN. Oni su, kako Munira kaže znali šta se sprema u enklavi, ali ništa nisu poduzeli da pomahnitale horde zaustave u svom krvavom piru. Mi dvanaest godina znamo istinu, isto toliko godina tražimo pravdu. Tražimo da Svijet osudi genocid, pohvata i kazni zločince. Tražimo da se uhvate i osude Mladić i Karadžić najveći zločinci današnjice. Smatramo da su Evropa i Svijet umjesto da su kazne zločince i osudile njihovu politiku uradile suprotno dodjelivši im 51% naše domovine, dodjelivši im tvorevinu nazvanu Republika Srpska. Tvorevinu nastalu na krvi i genocidu. U srcu Evrope se desio genocid, pa zar Evropa može da priča o ljudskim pravima? Nemože. U tvorevini u kojoj su i oni kumovali od Dejtona do danas ubijeno je na našem području 164 povratnika i do danas niti jedan počinitelj nije pronađen. Zar mogu isti oni koji su u toku agresije ubijali našu djecu, ljude, braću. Sestre zar mogu isti ti ljudi koji rade i šetaju se Srebrenicom pružiti sigurnost i smiraj povratnicima? Nemogu. Zato mi tražimo poseban status za Srebrenicu. Na to imamo pravo i ljudsko i moralno, a i presuda Haškog tribunala da je u Srebrenici izvršen genocid od vojske Republike Srpske nam daje za pravo da tražimo taj status. Mi ćemo na tom putu ako Bog da istrajati.

Tokom genocida u Srebrenici 5000 djece je ostalo bez jednog ili oba roditelja pa je Munira pozvala sve prisutne da pomognu Fond za stipendiranje ove djece kako bi ona dobila odgovarajuće obrazovanje. Udruženje je isto tako tužilo Holandsku vladu pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu sa više od 10 000 predmeta. Udruženje je između ostalih dobitnik i nagrade Victor Gollanz, koju mu je dodijelilo njemačko Društvo za ugrožene narode, nagrade Sloboda Međunarodnog centra za mir, Zlatne povelje mira Linus Pauling Internacionalne lige humanista itd. Munira je dočekana i ispraćena sa podijuma sa ogromnim aplauzom.

Uloga međunarodne zajednice u Srebrenici u julu 1995.

Hasan Nuhanović, prevodilac u holandskom bataljonu u toku rata govorio je o temi: „Uloga međunarodne zajednice u Srebrenici u julu 1995.“ *Hasan je posljednji član svoje porodice koji je preživio golgotu Srebrenice, naime u tragičnim događajima su mu nastradali baba, majka i brat.*

On je kao akter svih događajau "zaštićenoj zoni" odnosno u kampu holandskih vojnika u Potočarima uz pomoć snimaka i crteža pokušao prikazati i prisutnima prenijeti atmosferu koja je vladala u u kampu u tim kritičnim momentima. Nevjerovatno mirno i staloženo govorio je o svemu, i argumentovano optužuje Holandiju i UN, čiji su vojnici puškama istjerali pet hiljada Bošnjaka koji su bili u bazi u Potočarima, pred zapete četničke puške i naoštrene kame.

On je iznio nekoliko detalja. Kada su četnici sa 5 na 6 jula napali „zaštićenu zonu“ vojnici UNPROF-ora su je trebali i braniti. Niti jednog metka nisu ispalili već su se samo povlačili prema bazi. Vidjevši šta se dešava borci su prikupili ono malo oružja i u jednom kontranapadu odbacili četnike nekoliko kilometara. Umjesto da iskoriste ovu situaciju i da naprave tampon zonu vojnici UN nisu ni prstom makli. Narod koji je dolazio u Potočare prvih pet hiljada je ušlo u bazu a onda vojnici nisu dozvoljavali da ostalih dvadesetak hiljada uđe u bazu pravdajući se da nema dovoljno mjesta što ustvari nije istina a i fotografije su nam to jasno pokazale. Ono što je po njemu veoma bitno i značajno je, kada su četnici odveli svih dvadesetak hiljada van baze, vojnici UN naređuju ostalim u bazi da se kreću plastičnim trakama markiranim putem prema četnicima. Dok se ovaj zločin dešavao na najvišoj tački u bazi su se još viorile zastave UN i Kraljevine Holandije. To je direktno saučešništvo u genocidu. Zbog ograničenosti programma Hasan je svoje izlaganje skratio ali je sve to vrlo lijepo opisao u svojoj knjizi "Pod zastavom UN"

Svoje učešće u programu sa pjesmom i recitacijom dali su: **Anela Bajrić** „Pjesma o Bosni“ i „Majka Srebreničanka“, **Ajla Bučan** „U potrazi za istinom“, Bjarne Kim Pedersen, danski pisac sa pjesmom o Srebrenici i Starom mostu, **Sabahudin Beba** „Šehidi“. Svoje predavanje na temu „Uloga DCK u toku rata u BiH“ održao je Claes Amundsen, šef za komunikacije u Danskom crvenom krstu, dok je **Ekrem Pekaz** u svom kratkom obraćanju dao informacije informacija o osnivanju „Udruženja logoraša BiH u Danskoj“.

Odjava zvaničnog dijela programa je bila uz „Srebrenički inferno“, poziv prisutnima da pogledaju postavljenu izložbu fotografija i da se počaste jelom, pićem i kolačima koje je bilo u izobilju. Program je vodio **Rifet Begić** a pošto je program bio dvojezični na bosanskom i na danskom veliki doprinos po tom pitanju dao je prevodilac **Alija Juković**. I na kraju da kažem da je organizator manifestacije bila IZBD, ali iapk na terenu je najveći teret cijelokupne organizacije podnio BKC "Most-Broen" i jednim djelom Svendborg komuna, a za sve učinjeno oko organizacije zaslužuju čistu desetku.

Najbolje riječi za kraj ovog teksta su uputili sami gosti iz BiH koji su vidno uzbuđeni i pozitivno šokorani ambijentom i brojem od oko hiljadu prisutnih. "Za desetak godina koliko ovo radimo i koliko putujemo u svijetu obilazeći našu dijasporu ovo je prvi put da se skupilo ovoliko ljudi na jednom mjestu. Obično gdje god smo putovali do sada to je broj od 50, 60 ili 80 ljudi. Svima koji su pomogli organizaciju ovog veličanstvenog skupa mogu uputiti samo riječi hvale": rekao je Mašović.